

Цикл дисциплін освітньо-кваліфікаційного рівня “магістр”

Напрямок підготовки: 0705 «Географія»

Спеціальності 8.070502 «Економічна і соціальна географія»

ДИСЦИПЛІНА «ЦИВІЛЬНА ОБОРОНА»

Кількість годин: 54 год. (2 кредити)

Форма контролю – залік

I. Пояснювальна записка.

Мета викладання дисципліни – це теоретична й практична підготовка студентів з питань організації захисту населення; вивчення шляхів і способів підвищення організації і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт при ліквідації аварій, катастроф, наслідків стихійних лих і в осередках ураження, пов’язаних з дією зброї масового ураження.

Методика викладання та методи навчання: В процесі викладання даної дисципліни використовуються різноманітні методики викладання та методи навчання: лекції, практичні заняття, модульні контрольні роботи, тести.

Оцінювання: В процесі викладання курсу реалізуються різні форми поточного контролю (складання тестових завдань, проведення поточного модульного і підсумкового тестового контролю), а також здійснюється підсумковий контроль у формі письмового заліку.

У результаті вивчення курсу студент має набути такі компетенції:

а) знати:

характеристику осередків ураження, які виникають у надзвичайних умовах мирного та воєнного часу; способи і засоби захисту населення від вражаючих факторів аварій, катастроф, стихійних лих і сучасної зброї масового ураження; порядок дій сил ЦО і населення в умовах надзвичайних обставин; призначення і порядок роботи з приладами радіаційної і хімічної розвідки, дозиметричного контролю; методика прогнозування можливої радіаційної, хімічної (бактеріологічної), біологічної обстановки, яка може виникнути внаслідок стихійного лиха та аварії; основні стійкості роботи галузей сільського і лісового господарства в НС; основи організації і здійснення заходів щодо надання допомоги потерпілим і життєзабезпечення населення при виникненні НС.

б) уміти:

практично здійснювати заходи захисту населення від наслідків аварій, катастроф, стихійного лиха і застосування сучасної зброї масового ураження; оцінювати радіаційну, хімічну, біологічну обстановку й обстановку, яка може виникнути в результаті стихійного лиха та аварії; керувати підготовкою формувань і проведенням рятувальних та інших невідкладних робіт на об’єктах н/г відповідно до майбутньої спеціальності.

Вивчення курсу здійснюється за двома змістовими модулями:

ЗМ. 1. Цивільний захист (ЦЗ) в сучасних умовах ;

НЕ 1. Надзвичайні ситуації мирного і воєнного часів та їх вплив на життєдіяльність людей;

НЕ 2. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях;

НЕ 3. Захист населення в надзвичайних ситуаціях.

ЗМ. 2. Організація навчання населення з цивільного захисту, методика проведення занять з цивільного захисту.

НЕ 1. Організація і проведення заходів щодо надання допомоги потерпілим та життєзабезпечення населення у надзвичайних ситуаціях.

НЕ 2. Дії викладачів і учнів у надзвичайних ситуаціях.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ З ЦИВІЛЬНОЇ ОБОРОНИ (ЦЗ).

1. Закон України "Про правові засади цивільного захисту", № 1859 - IV, 24 червня 2004.
2. Воробйов О.О., Романів Л.В. Цивільний захист. Навчальний посібник. – Чернівці: Рута, 2008. – 152 с.
3. Стеблюк М.І. Цивільна оборона: підручник. - 2-ге видан., перероблене і доповнене. - К.: Знання - Прес, 2003. - 455 с.

ДИСЦИПЛІНА «ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ»

Кількість годин: 36 год. (1 кредит)

Форма контролю – екзамен

I. Пояснювальна записка.

Мета вивчення дисципліни - дати студентам необхідний рівень знань про систему управління охороною праці в галузі, стан умов праці в галузі, психофізичні фактори умов праці, психологію безпеки праці, медичні вимоги до учасника польових експедиційних досліджень, основні правила поведінки в екстремальній ситуації. Особливої уваги заслуговує формування у студентів навичок з безпеки життєдіяльності з основами професійної підготовки під час проведення експедиційних досліджень.

Основними завданнями та компетенціями, що мають бути вирішені в процесі викладання дисципліни є:

- розгляд соціально-економічного значення охорони праці в галузі;
- засвоєння знань щодо системи управління охороною праці в галузі;
- вільне оперування основними термінами та поняттями з дисципліни;
- розгляд психологічних аспектів підготовки географа для безпечного проведення експедиційних досліджень;
- вміння аналізувати, узагальнювати теоретичний матеріал з основних проблем порушених в межах курсу;
- формування практичних навичок з безпеки життєдіяльності під час проведення експедиційних досліджень.

Методика викладання та методи навчання: В процесі викладання даної дисципліни використовуються різноманітні методики викладання та методи навчання, зокрема, лекції (вступні, тематичні, підсумкові), модульні контрольні роботи, консультації (індивідуальні, групові, колективні).

Оцінювання.

В процесі викладання курсу реалізуються різні форми поточного контролю (опрацювання і аналіз наукових статей, присвячених проблемам курсу; складання тестових завдань; проведення поточного модульного і підсумкового тестового контролю), а також здійснюється підсумковий контроль у формі усного екзамену.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1

„ОРГАНІЗАЦІЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ В ГАЛУЗІ НА ВИРОБНИЦТВІ”

НЕ 1.1. Предмет, структура, зміст і мета курсу „Охорона праці в галузі”.

Зміст поняття «охорона праці в галузі». Соціально-економічне значення охорони праці. Мета і завдання курсу „Охорона праці в галузі”, обсяг, зміст і порядок його вивчення.

НЕ 1.2 Система управління охороною праці в галузі, її складові та функціонування.

Система управління охороною праці в галузі. Функції та структура СУОПГ. Організація робіт з ОП. Планування заходів з ОП, Роль соціально-психологічних чинників у СУОПГ.

НЕ 1.3 Фізіологія, гігієна праці та виробнича санітарія в галузі.

Поняття про фізіологію та гігієну праці як систему організаційних, гігієнічних та санітарно-технічних заходів.

Стан умов праці в галузі. Завдання аналізу умов праці. Деякі професійні захворювання, характерні для працівників галузі. Оцінка шкідливої дії шуму, вібрації, ультразвуку на організм людини.

НЕ 1.4 Виробничий травматизм і професійні захворювання в галузі.

Травмонебезпечні виробничі фактори та стан травматизму в галузі. Небезпечні і шкідливі виробничі фактори. Причини травматизму і захворювання на виробництві.

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2

„БЕЗПЕКА ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ГЕОГРАФА З ОСНОВАМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ”

НЕ 2. Безпека життєдіяльності туриста з основами професійної підготовки.

Особливості безпечного експедиційного менеджменту. Організація роботи з охорони праці та безпечного руху по розчленованій місцевості.

НЕ 2.2. Професійна психологічна підготовка туриста як умова безпечного проведення експедиційних досліджень

Фізіологічна та психологічна основа трудового процесу. Психологія безпеки праці. Пристосування людини до навколишніх умов в процесі праці. Індивідуальна психологічна підготовка. Групова експедиційна підготовка. Спеціальна психологічна підготовка.

НЕ 2.3. Охорона здоров'я в польових умовах

Медичні вимоги до учасника польових експедиційних досліджень. Перша медична допомога. Побут, харчування, постачання. Лікувально-профілактичне харчування.

НЕ 2.4. Критичні ситуації та їх подолання.

Основні правила поведінки в екстремальній ситуації. Психологічний аспект екстремальних ситуацій і катастроф. Аварійне спорядження. Засоби надання першої допомоги. Медична аптечка, її склад, призначення, правила користування. Основні принципи надання першої допомоги: правильність, доцільність дії, швидкість, рішучість, спокій. Способи реанімації.

Для засвоєння курсу пропонуються такі джерела:

1. Бедрій Я.І., Джигирей В.С., Кидасюк А.І. та ін. Охорона праці: Навчальний посібник. - Львів: ПТВФ «Афіша», 1997. 258 с.
2. Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник.-Вид.3-є, переробл. доп. – Львів: УАД, 2006.-336 с.
3. Катренко Л.А., Пістун І.П. Охорона праці в галузі освіти: Навчальний посібник. - Суми: Університетська книга, 2001. - 339 с.
4. Даценко І.І., Габович Р.Д. Профілактична медицина. Загальна гігієна з основами екології. - К.: Здоров'я, 1999. - 694 с.
5. Геренчук К., Раковська Е.М., Топчієв О.Г. Польові географічні дослідження. - К., 1975.
6. Дмитрук О.Ю., Щур Ю.В. Безпека життєдіяльності географа з основами професійної підготовки. - Кив, 1998. - 126 с.
7. Крачило М.П. Краєзнавство і туризм. - К: Вища шк., 1994. - 191 с.
8. Крачило М.П. Організація роботи з географічного краєзнавства і туризму.- Київ: УМКВО, 1988. - 200 с.
9. Коструб А.А. Медичинський справочник туриста. М., 1990.

ДИСЦИПЛІНА «ГЕОГРАФІЯ ГЛОБАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ ЛЮДСТВА»

Кількість годин: 90 год. (3 кредити)

Форма контролю – залік

I. Пояснювальна записка.

Мета навчальної дисципліни – закласти основи з теорії та практики сучасних економічних і соціальних процесів, показати об'єктивну необхідність змін в географії людської діяльності.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

Знати:

- основні концепції географії людської діяльності;
- теоретичні основи геоекономіки;
- залежність форм розвитку сучасних геополітичних процесів від стану та еволюції продуктивних сил ті інших рушієних факторів;
- можливості практичного використання основних елементів сучасних тенденцій географії людської діяльності;
- основи інформатизації управлінських процесів, моделювання виробничо-господарських ситуацій, оптимізації організаційних структур;
- зміст основних невизначених явищ у географії людської діяльності;
- особливості багатомірних комунікаційних просторів;
- правила орієнтації у нових явищах економічної та соціальної географії.

Вивчення курсу здійснюється за двома змістовними модулями

Змістовний модуль 1.

Сучасні геоекономічні та геополітичні процеси.

НЕ 1.1. Теоретичні основи геоекономіки. Багатомірний комунікаційний простір. Рубіжна енергетика. Геоекономічна рента. Геоекономічна стратегія. Протекціонізм і торгові війни.

Геоекономічні стратегії 20-го сторіччя. Зарубіжні моделі економічного „чуда”. Ринковий фундаменталізм. Глобальна економіка. Світовий економічний порядок. Глобалізація економіки. Етнізація і криміналізація економіки.

НЕ 1.2. Геоекономічні полюси. Сполучені Штати Америки. Об'єднана Європа. Азіатсько-тихоокеанський регіон. Відроджений Китай. Великі комунікації землі. Великий шовковий шлях. Транссибірська магістраль.

Змістовний модуль 2.

Нові виміри географії людської діяльності.

НЕ 2.1. Лібералізація міжнародних економічних відносин. Вільні економічні зони. Основні функціональні типи. Преференційна регіональна модель. Плацдарми конвергенції систем. Технополіси. Зосередження інтелекту і капіталу. Плацдарми високих технологій.

НЕ 2.2. Географічні аспекти інформатизації. Всесвітня інформаційна магістраль. Новий інформаційний порядок. Фундамент геополітики майбутнього. Найбільш велика революція.

НЕ 2.3. Перспективні тенденції географії людської діяльності. Невдачі в геоекономічних війнах. Природа поразок. Розколотий простір Росії. Втрата морської могутності. Великі економічні пустелі. Економічне майбутнє Арктики. Геоекономічний прогноз. Комунікаційний міст Захід-Схід. Східна Європа. Чорноморський регіон і Каспій. Кавказ і центральна Азія. Наступ Китаю.

Для засвоєння курсу пропонуються такі джерела літератури:

1. Агафонова Л.Г., Агафонова О.С. Туризм, готельний та ресторанный бізнес: Ціноутворення, конкуренція, державне регулювання: Навчальний посібник. – К.: Знання України, 2002. – 358 с.

2. Андрійчук В., Багер Л. Менеджмент. Прийняття рішень і ризик. – К., 2003. – 320 с.
3. Андрушків Б.М., Кузьмин О.Є. Основи менеджменту: методологічні положення та прикладні механізми. – Тернопіль: Лілея, 2001. – 292 с.
4. Аниськин Б. Высший менеджмент для руководителя. – М.: инфра-М, 2000. – 136 с.
5. Бажин И. Информационные системы менеджмента. – М.: ГУ ВЗШ, 2000. – 688 с.
6. Большаков Аю Менеджмент. – Питер: СПб, 2000. – 160 с.
7. Бухалков М. Внутрифирменное планирование. – М., 2000. – 392 с.
8. Вершигора Е. Менеджмент: Учебное пособие для вузов. – М., 2001. – 283 с.
9. Весни В. Основи менеджмента. – М.: Триада, 2004. – 384 с.
10. Виханский О. Менеджмент. – М.: Гардерики, 2000. – 528 с.
11. Герасимчук В. Стратегічне управління підприємством. – К.: КНТЕУ, 2000. – 360 с.
12. Герчикова И. Менеджмент. – М.: Банки и биржи, 2003. – 311 с.
13. Глухов В. Менеджмент: Учебник. – СПб.: Спецлитература, 2000. – 700 с.
14. Гуляев В.Г. Контракты, договоры, соглашения и формуляры в туристской деятельности: Учебно-практическое пособие. – М.: ПРИОР, 1998. – 336 с.
15. Зихард В. Руководитель без конфликтов. – М.: Экономика, 1990. – 412 с.
16. Ильина Е.Н. Туроперейтинг: организация деятельности: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2000. – 256 с.
17. Иванова І. Менеджмент підприємства. – К.: Нац. торг. ек. ун-т., 2001. – 247 с.
18. Кабушкин Н.И. Менеджмент туризма: Учебник. – Минск: Новое знание, 2002. – 409 с.
19. Квартальнов В.А. Туризм: Учебник. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 320 с.
20. Кисельов А. Теорія і практика сучасного бізнесу. – К: Лібра, 1995. – 337 с.
21. Энциклопедия туризма: Справочник. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 368 с.

ДИСЦИПЛІНА «ЕКОНОМІЧНА І СОЦІАЛЬНА ЕКОЛОГІЯ»

Кількість годин: 81 год.(2,5 кредити)

Форма контролю – залік

I. Пояснювальна записка

1.1. Мета даного курсу - ознайомити студентів із структурою соціоекології та її співвідношенням з іншими науками, в тому числі й економічною екологією; дискусійними поглядами різних авторів та основними методами досліджень, що використовуються в економічній і соціальній екології.

1.2. Головні завдання курсу:

- уміти на базі системного підходу дати характеристику основних рангів соціоекосистем та навчити студентів здійснювати їх математико-картографічне моделювання;
- знати головні концепції світового економічного розвитку та оцінити вплив на них екологічних чинників, основні важелі оптимізації природокористування у соціоекосистемах на базі їх оптимізації функціональної структури та оптимального функціонального зонування;
- розуміти суть екологізації сучасного економічного розвитку суспільства і її основних чинників;
- уміти здійснювати оптимізаційні заходи у локальних соціоекосистемах з метою економії водних ресурсів та запобігання забрудненню повітряного басейну.

II. Змістові модулі (ЗМ) та зміст навчальних елементів (НЕ), література []

ЗМ 1. Соціальна екологія, її структура, предмет та об'єкт вивчення, історія становлення, методи досліджень.

НЕ 1.1. Основні етапи взаємодії суспільства і природи в глобальному масштабі та причини виникнення соціоекології [1,2,5,8]. Вступ. Становлення соціоекології як науки та причини її виникнення. Розвиток глобальної соціоекосистеми.

НЕ 1.2. Системний підхід в соціоекології та основні типи соціоекосистем. [1,2,7,8].

Витоки соціоекології як науки. Сучасне визначення соціоекології, прикладна і теоретична соціоекологія. Системний підхід в соціоекології. Поняття соціоекосистеми. Типи соціоекосистем, їх структура, особливості формування і функціонування.

НЕ 1.3. Формування соціоекології, її структура та зв'язки з іншими науками. [1,2,5,10]

Структура соціоекології та її співвідношення з іншими науками. Особлива роль географічної науки у формуванні соціоекології. Геоєкологія, предмет і об'єкт її вивчення. Співвідношення понять екосистема, геосистема, геоєкологія і соціоекосистема. Основні завдання геоєкології.

НЕ 1.4. Інженерна геологія та соціоекологічне право як спільні розділи соціоекології із геологією та юриспруденцією [1].

Інженерна геологія, її предмет, об'єкт і методи вивчення та актуальні завдання. Роль інженерно-геологічних вишукувань та тематичних карт для цілей раціонального природокористування. Соціоекологічне право, його функції і завдання.

НЕ 1.5. Співвідношення соціоекології із екологією та екологією людини [Осн.1,2,5,7,8,10].

Традиційна і сучасна екологія і їх співвідношення з іншими біологічними науками та соціоекологією. Предмет,

об'єкт, теоретичні питання і прикладні завдання сучасної екології. Медична географія та екологія людини; їх об'єкт та предмет вивчення.

НЕ1.6. Математико-картографічне моделювання соціоекосистем–провідний метод прикладної соціоекології [1].

Кібернетика, системологія, інформатика і картографія – основа математико-картографічного моделювання соціоекосистем. Системне, імітаційне і соціоекологічне моделювання та їх основні завдання. Моделі глобальної та регіональних соціоекосистем у світі і СРСР – “WORLD-2”, “WORLD -3”, “Тєя”, “Рєгіон”. Математико-картографічне моделювання соціоекосистем на основі аерокосмічних методів.

ЗМ 2. Економічна екологія, об'єкт вивчення, зв'язки із суміжними науками, історія становлення та її роль в екологізації економіки.

НЕ2.1. Оптимальна функціональна структура (ОФС) соціоекосистем та оптимальне функціональне зонування (ОФЗ) як важелі оптимізації природокористування [1,4].

ОФЗ і його роль у оптимізації природокористування. Роль картографічного і математичного моделювання та космічних методів у створенні концептуальної моделі соціоекосистем. Модель оптимальної функціональної структуризації (ОФС) соціоекосистем та її картографічне забезпечення. Економічні важелі перебудови процесу природокористування в соціоекосистемах за встановленою моделлю.

НЕ 2. 2. Економічна екологія, її основні завдання, об'єкт вивчення та зв'язки з географією та економікою.[1,4,6,9].

Коротка історія виникнення економічної екології та її зв'язки з географією й економікою. Концепція еколого-економічної ефективності у природокористуванні. Основні завдання економічної екології, її об'єкт та предмет вивчення. Платежі за пошкодження і споживання природних ресурсів в соціоекосистемах як важіль їх оптимізації.

НЕ 2.3. Концепції світового економічного розвитку та вплив на них екологічних чинників. [1,3,5,6]

Роль екологічного чинника в економічному розвитку. Концепція економічного світового розвитку із врахуванням екологічних обмежень. Концепція стабільного розвитку та її модифікації: сильного і слабого розвитку. Екстерналії і суспільні інтереси.

НЕ 2.4. Екологізація економічного розвитку та її основні чинники. Природний критичний капітал і природоємність.[1,3,6.]

Роль природних ресурсів в економічному зростанні суспільства із врахуванням його екологізації. Програмно-цільовий підхід та природно-продуктова вертикаль і система. Поняття природного критичного капіталу. Природоємність та її оцінки на макро- і мікрорівнях.

НЕ 2.5. Оцінка рівня та механізми екологізації економіки.[1,3,6,9]

Екологізація та оцінка її рівня. Відтворювальний механізм екологізації. Екологізація попиту і виробництва. Екологізація людей і відтворення мотивів екологізації.

Для засвоєння курсу пропонуються такі джерела літератури:

1. Бачинский Г.А. Социэкология: теоретические и прикладные аспекты. – К.: Наукова думка, 1991. – 153с.
2. Салтовський О.І. Основи соціальної екології. Курс лекцій. – К.: МАУП, 1997. – 168с.
3. Малофеев В.И. Социальная экология: Учебное пособие. - М: Изд.-книготорг. центр Маркетинг, 2002. - 260с.
4. Марков Ю.Г. Социальная экология: взаимодействие общества и природы: Учебное пособие. - Новосибирск: Изд. комп. «Лада», Новосибирск: «Наука», 2001.-544 с.
5. Бобылев С.М. Ходжаев А.Ш. Экономика природопользования. – М.: ТЭИС, 1997. – 272с.
6. Глухов В.в., Лисочкина Т.В., Некрасова Т.П. Экономические основы экологии. Учебник. – СПб.: Специальная литература, 1997. – 304с.
7. Колотило Д.М. Екологія і економіка. Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 1999. – 368с.
8. Гирусов З.В. и др. Экология и экономика природопользования: Уч. для вузов. - М.: Закон и право. ЮНИТИ, 1998.
9. Мельник Л.Г. Экологическая экономика. – Сумы: Унив.кн., 2001. – 350 с.
10. Назарук М.М. Основи екології та соціоекології. – Львів: Афіша, 1999. – 256 с.
11. Назарук М.М. Практикум з основ екології та соціоекології /М.М.Назарук, Б.В.Семчина – 2-ге вид.доп. – Львів: Афіша, 2000. – 116.

ДИСЦИПЛІНА «ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Кількість годин: 108 год. (3 кредити)

Форма контролю – екзамен

Гуманізація освіти потребує від викладача вищої школи психологічної зверненості як до особистості студента, так і до себе, що підвищує вимоги психолого-педагогічного забезпечення навчально-виховного процесу. Саме тому в підготовці магістрантів до науково-педагогічної діяльності у вищому навчальному закладі виникає потреба у підвищенні теоретичних психолого-педагогічних знань, практичному оволодінні методами самопізнання та самовдосконалення забезпечення готовності до організації навчального процесу у вищій школі. Виконанню окреслених завдань в педагогічному соціумі сучасного ВНЗ, зокрема в процесі підготовки магістрів, покликаний інтегрований курс «Педагогіка та психологія вищої школи».

Метою даного навчального курсу є ознайомлення студента, як майбутнього викладача, з психолого-педагогічними особливостями навчально-виховного процесу у вищій школі, озброєння його сучасними психолого-педагогічними технологіями, методами організації творчого пошуку майбутнього фахівця; засобами виховання та розвитку особистості; теоретична підготовка студентів до професійно-педагогічної та науково-педагогічної діяльності у вищій школі, формування інтересу і готовності до самостійного пізнання проблем дидактики, теорії та методики професійної освіти, сучасних тенденцій розвитку освіти та інтеграційних процесів у ній шляхом опанування засад загальної методології педагогічного знання та методики психолого-педагогічної діагностики; удосконалення практичних навичок та вмінь студентів щодо реалізації методик психолого-педагогічної діагностики, розширення їх особистісного професійного досвіду організації безперервної самоосвітньої діяльності та науково-дослідної роботи в умовах сучасного педагогічного процесу вищої школи, її інтеграції в Європейський освітній простір.

Після опанування змісту даної навчальної дисципліни студент повинен оволодіти наступними компетенціями:

1. Знання:

- специфіки педагогіки та психології вищої школи як науки та галузі професійної діяльності; понятійно-категоріального апарату інтегрованого навчального курсу; принципів, методів, форм організації педагогічного процесу та науково-педагогічної діяльності у ВНЗ; сучасного стану і перспективи розвитку системи вищої освіти в Україні; специфіки застосування новітніх технологій навчання у вищій школі; особливостей управлінської діяльності у ВНЗ; психологічних закономірностей психолого-педагогічних умов ефективності організації процесу навчання і виховання у вищій школі.

- психолого-педагогічних основ діяльності основних підрозділів вищого навчального закладу; форм та методів організації навчально-виховної роботи у вищій школі України в контексті вимог Європейського освітнього простору, основних методів профорієнтації студентів; психолого-педагогічний зміст навчальної та пізнавальної діяльності студентів, методів і форм активізації самостійного наукового пошуку студентів; психолого-педагогічних характеристик педагогічної майстерності викладача; вікові особливості студентського віку, основні компоненти структури особистості студента, його ціннісно-мотиваційну систему, будову та закономірності формування і прояву Я-концепції студента; особистісних якостей викладача ВНЗ і професійних вимог до нього.

2. Вміння:

педагогічний досвід зарубіжних вищих навчальних закладів; організувати виховну роботу- проектувати елементи навчального процесу, зокрема навчальну програму, лекцію, тести тощо та оцінювати якість навчального процесу;

- організувати навчальну діяльність студентів, активізувати їх самостійну роботу та наукову творчість; готувати, організувати й проводити на високому рівні лекції, практичні та семінарські заняття, застосовувати сучасні освітні технології, добирати оптимальні форми та методи педагогічної діяльності, керувати процесом особистісного розвитку студентів, стимулювати самостійну роботу студентів; забезпечувати управління ВНЗ; використовувати зі студентами; здійснювати саморозвиток, самоосвіту, самовиховання, самоорганізацію; аналізувати сучасний стан і головні тенденції розвитку освіти в Україні і за рубежом, шляхи інтеграції системи вітчизняної освіти в європейську і світову освітню систему.

Навчальним планом на вивчення інтегрованого курсу "Педагогіка та психологія вищої школи" передбачено 108 год. (3 кредити), два модулі: модуль «Педагогіка вищої школи» та модуль «Психологія вищої школи», кожен з яких містить свої змістові модулі (ЗМ). Кожен змістовий модуль містить навчальні елементи (НЕ) – теми лекційних занять.

Після вивчення дисципліни проводиться підсумковий модуль-контроль-екзамен..

Змістовий модуль 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПЕДАГОГІКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ

НЕ 1.1. Педагогіка вищої школи як наука (2 год.)

Предмет педагогіки вищої школи. Основні категорії педагогіки вищої школи. Місце педагогіки вищої школи в системі педагогічних наук. Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками. Основи наукового педагогічного дослідження. Методологія і принципи організації наукового дослідження. Логіка педагогічного дослідження. Методи наукового педагогічного дослідження.

НЕ 1.2. Система вищої освіти в Україні (2 год.)

Структура вищої освіти в Україні. Освітні та освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти. Документи про вищу освіту. Рівні акредитації та типи вищих навчальних закладів. Принципи побудови системи вищої освіти в Україні. Перспективи розвитку вищої освіти України в рамках Болонського процесу. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти. Кредитно-модульна система організації навчального процесу у вищих навчальних закладах України. Управління вищою освітою в Україні.

Змістовий модуль 2 ПЕДАГОГІЧНИЙ ПРОЦЕС У ВИЩІЙ ШКОЛІ

НЕ 2.1. Теоретичні основи процесу навчання у вищій школі (2 год.)

Сутність і структура процесу навчання у вищій школі. Основні ланки процесу навчання та їх характеристика. Функції навчання. Дидактика як галузь педагогіки вищої школи. Закономірності дидактики вищої школи. Характеристика принципів дидактики вищої школи. Структура діяльності суб'єктів навчального процесу.

НЕ 2.2. Зміст освіти у вищій школі та способи його реалізації (2 год.)

Зміст освіти у вищій школі. Поняття про зміст освіти у вищій школі. Характеристика навчальних планів, програм і підручників для вищої школи. Методи і засоби навчання у вищій школі. Особливості використання загальних методів навчання у вищій школі. Характеристика методів навчання за Ю.К.Бабанським. Засоби навчання у вищій школі.

НЕ 2.3. Форми організації навчання у вищій школі (2 год.)

Характеристика основних форм організації навчання у вищій школі. Лекції, їх види, методика підготовки і проведення. Семінарські заняття, їх види, методика підготовки і проведення. Лабораторні та практичні заняття, методика їх підготовки і проведення. Факультативи, спецкурси та спецсемінари, методика їх підготовки і проведення. Самостійна робота студентів. Навчальна і виробнича практика у професійній підготовці фахівців.

НЕ 2.4. Сучасні технології навчання у вищій школі (2 год.)

Поняття про педагогічні технології. Проблемне навчання у вищій школі. Використання ділових та рольових ігор у навчальному процесі ВНЗ. Кредитно-модульна (рейтингова) система навчання у вищій школі. Інформаційні технології навчання у ВНЗ.

НЕ 2.5. Контроль і оцінювання знань, умінь та навичок студентів (2 год.)

Функції контролю знань, умінь і навичок студентів. Вимоги до організації контролю. Види контролю. Міжсесійний контроль. Підсумковий контроль. Методи контролю. Усний контроль. Письмовий контроль. Тестовий контроль. Програмований контроль. Практична перевірка. Методи самоконтролю і самооцінки. Форми контролю знань, умінь і навичок студентів. Індивідуальна перевірка успішності студентів. Фронтальна перевірка. Оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності студентів. Об'єкти оцінювання. Критерії і норми оцінювання успішності студентів. Рейтингова система оцінювання знань.

НЕ 2.6. Виховна робота зі студентською молоддю (2 год.)

Суть процесу виховання. Поняття процесу виховання. Основні завдання виховання студентської молоді. Етапи процесу виховання. Закономірності і принципи виховання. Основні напрями змісту виховання студентської молоді. Моральне виховання студентів. Правове виховання студентів. Екологічне виховання студентів. Естетичне виховання студентів. Фізичне виховання студентів. Шляхи реалізації змісту виховання студентів. Форми виховної роботи у ВНЗ. Методика виховної роботи куратора в академічній групі.

Змістовий модуль 3

УПРАВЛІННЯ ВИЩОЮ ШКОЛОЮ

НЕ 3.1. Управління навчально-виховним процесом вищого навчального закладу (2 год.)

Вищий навчальний заклад. Структура вищого навчального закладу та планування його діяльності. Управління навчально-виховним процесом у ВНЗ. Органи громадського самоврядування у вищих навчальних закладах. Студентське самоврядування у ВНЗ.

МОДУЛЬ «ПСИХОЛОГІЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ»

Змістовий модуль 1

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ПСИХОЛОГІЇ ВИЩОЇ ШКОЛИ ПСИХОЛОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА СТУДЕНТСЬКОГО ВІКУ

НЕ 1.1. Психологія вищої школи як наука: предмет, завдання та методи психологічних досліджень.

Психологія вищої школи як галузь психологічної науки: предмет, завдання, зв'язок з іншими галузями психологічних знань. Принципи, методи та методики психологічних досліджень. Дослідницькі вміння викладача вищої школи. Виникнення психології вищої школи як нової галузі психологічних знань. Предмет, основні категорії та завдання психології вищої школи. Зв'язок психології вищої школи з іншими галузями психологічних знань. Принципи, класифікація методів, та методик психологічного дослідження.

Не 1.2 Загальна психологічна характеристика студентського віку та студентської групи

Психологічна характеристика студентського віку як періоду пізньої юності або ранньої дорослості. Суперечливості та кризи студентського віку. Типологічні особливості сучасних студентів. Вищий навчальний заклад - один із провідних факторів соціалізації особистості студента як фахівця (адаптація, індивідуалізація, інтеграція)

Змістовий модуль 2.

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ ТА УПРАВЛІННЯ НАВЧАЛЬНО-ПРОФЕСІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ СТУДЕНТІВ

НЕ 2.1. Становлення особистості студента як майбутнього фахівця з вищою освітою у навчально-професійній діяльності

Навчально-професійна діяльність як провідна, її ознаки. Професіоналізація особистості студента як новоутворення віку: а) професіоналізація пізнавальної сфери; б) формування мотиваційно-професійної спрямованості особистості; в) розвиток «Я-концепції» як показника професійного зростання; г) формування професійних здібностей. Фахова компетентність як показник психологічної готовності студента до професійної діяльності. Роль самовиховання в професійному зростанні студента.

НЕ 2.2. Психологічний аналіз учіння студентів.

Студент як суб'єкт власної навчально-професійної діяльності. Роль мотивації в навчально-професійній діяльності. Організація самостійної навчально-пізнавальної діяльності студентів та розвиток їх творчого потенціалу як майбутніх фахівців. Психологічні передумови і показники успішності студентів у навчально-професійній діяльності, причини неуспішності і шляхи їх усунення.

НЕ 2.3. Психологія виховання особистості студента як фахівця з вищою освітою.

Сучасні вимоги до особистості фахівця з вищою освітою та мета, зміст, завдання виховання студентів. Психологічні механізми формування якостей особистості та аналіз відповідних функцій виховання. Основні напрями реалізації виховних функцій у вищому навчальному закладі та їх характеристика.

НЕ 2.4. Психологічний аналіз функцій управління навчально-виховним процесом у вищій школі.

Освіта як система, характерні для неї особливості. Необхідність і об'єктивні можливості управління системою освіти. Психологічний аналіз функцій педагогічного управління.

Змістовий модуль 3.

ПСИХОЛОГІЯ ОСОБИСТОСТІ ТА ДІЯЛЬНОСТІ ВИКЛАДАЧА ВНЗ

НЕ 3.1. Психологічна характеристика науково-педагогічної діяльності та особистості викладача вищої школи.

Психологічний аналіз видів науково-педагогічної діяльності викладачів ВНЗ. Психолого-педагогічна структура діяльності викладача.

НЕ 3.2. Психологія педагогічної комунікативної взаємодії викладача зі студентами.

Психологічна характеристика педагогічної взаємодії. Педагогічне спілкування як форма контактної взаємодії. Труднощі та бар'єри в професійно-педагогічному спілкуванні викладачів і студентів. Діалогічне спілкування, його психологічна характеристика.

НЕ 3.3. Психологічний аналіз протиріч і конфліктів у педагогічній взаємодії, шляхи їх запобігання та вирішення.

Протиріччя і конфлікти в педагогічній взаємодії та засоби їх регулювання.

Психологічні передумови запобігання та шляхи вирішення педагогічного конфлікту.

Література

1. Вітвицька С.С. Основи педагогіки вищої школи. - К.: центр. Навчальної літератури, 2003. – 316 с.
2. Вітвицька С.С. Практикум з педагогіки вищої школи: Навч. посіб. за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури. – К.: Центр навчальної літератури, 2005. – 396 с.
3. Кузьмінський А.І. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 486 с.
4. Педагогіка вищої школи: Навч. посібник /За ред. З.Н.Курлянд. – К.: Знання, 2005. – 399 с.
5. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навчальний посібник. – К.: «Академвидав», 2007. – 352 с.
6. Організація самостійної роботи студентів в умовах інтенсифікації навчання. – К., 1993.
7. Слєпкань З.І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі. – К., 2005.
8. Васьков Ю.В. Педагогічні теорії, технології, досвід (Дидактичний аспект). - Х.: Скорпіон, 2000. - 120 с.
9. Болюбаш Я.Я. Положення про організацію навчального процесу у вищому навчальному закладі. - К., 1996
10. Положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців. - Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В.Гнатюка, 2004. - 48 с.
11. Авдєєва І.М., Мельникова І.М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи. – К., 2007. – 304 с.
12. Виховна робота зі студентською молоддю. Навч. посібник. – Одеса, 2006. – 288.
13. Виховна робота зі студентською молоддю. – Концепція виховної роботи. - Тернопіль, 2001.
14. Мороз В.Д. Сучасні проблеми управління вищою школою // Педагогіка і психологія. - 2002. - №3.
15. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи К.: 2000, – 313с.
16. Смирнов С.Д. Педагогіка и психология высшего образования М.: 2005. – 392 с.
17. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи (Практикум), – К.: 2008, – 333 с.

ДИСЦИПЛІНА «ВИЩА ОСВІТА І БОЛОНСЬКИЙ ПРОЦЕС»

Всього – 36 год.(1кредит)

Форма контроль – залік

Мета курсу «Вища освіта та Болонський процес» полягає в тому, щоб ознайомити студентів з основними завданнями, принципами та документами, прийнятими в рамках Болонського процесу, сприяти оволодінню студентами методами та засобами запровадження вимог Болонської декларації у систему вищої освіти України.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен

знати:

- поняття «вища освіта», загальні засади формування і функціонування системи вищої освіти та її інститути;

- хронологію та зміст подій з налагодження співробітництва України і ЄС;

- зміст основних документів Болонського процесу,

- механізми адаптації законодавства України до законодавства ЄС; забезпечення участі ЄС у національних дослідницьких програмах, входження освіти і науки України у європейське інформаційне та освітнє поле;

- основні засади науково-технічного співробітництва України та ЄС;

- специфіку функціонування системи вищої освіти у країнах Європи і Америки;

- основні підходи, завдання, принципи та етапи формування Зони європейської вищої освіти;

- характерні особливості ECTS, базові елементи системи;

- загальні умови користування ECTS, зобов'язання з боку навчального закладу;

- структуру кредитів ECTS, їх призначення, зв'язок з академічним навантаженням студента;

- особливості призначення і присвоєння кредитів ECTS;

- зміст і призначення шкали оцінювання ECTS.

- принципи, шляхи і засоби адаптації Європейської системи перезарахування кредитів (ECTS) у вищу освіту України;

- заходи щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.

уміти:

- аналізувати євроінтеграційні процеси України як чинник соціально-економічного розвитку держави;

- аналізувати роль освіти в розвитку партнерства України з іншими державами;

- аналізувати сучасні принципи побудови та завдання вищої освіти у розвинених країнах: Великій Британії, Іспанії, Італії, Німеччині, Польщі, Росії, Франції, США, Японії;

- здійснювати порівняльний аналіз систем вищої освіти у країнах Європи;

- характеризувати чинники євроінтеграції вищої освіти;

- аналізувати зміст та послідовність дій для досягнення цілей Болонського процесу;

- формувати зміст та структуру інформаційного пакету навчального закладу, факультету, навчальної дисципліни, змістового кредиту та ін.;

- використовувати європейську систему «полегшеної шкали оцінювання» навчальних досягнень студента;

- визначати сумісність різних систем оцінювання зі шкалою ECTS.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1

ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЗОНИ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

НЕ 1.1. Євроінтеграція України як чинник соціально-економічного розвитку держави. Роль освіти в розвитку партнерства

України з іншими державами

Європейський вибір України – невід'ємна складова її подальшого розвитку. Хронологія та коротка характеристика подій з налагодження співробітництва України і ЄС. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС – один із важливих інструментів створення в Україні нової правової системи та громадянського суспільства. Науково-технічне співробітництво України та ЄС. Забезпечення участі ЄС у національних дослідницьких програмах. Входження освіти і науки України у європейське інформаційне та освітнє поле як вагомий чинник економічного, соціального, інтелектуального, інноваційно-технологічного та культурного розвитку.

НЕ1. 2. Системи вищої освіти у країнах Європи і Америки

Формування системи вищої освіти Європейських країн. Сучасні принципи побудови та завдання вищої освіти у розвинених країнах: Великій Британії, Іспанії, Італії, Німеччині, Польщі, Росії, Франції, США, Японії. Вища освіта України. Доступ громадян до освіти. Заклади освіти. Ступеневість освіти. Кваліфікації. Організація навчання, академічний рік і екзамени. Методи і засоби навчання. Навчання студентів-іноземців. Порівняльний аналіз систем вищої освіти у країнах Європи.

НЕ1. 3. Болонський процес як засіб інтеграції і демократизації вищої освіти країн Європи. Документи Болонського процесу

Євроінтеграція як соціально-економічний процес. Чинники євроінтеграції вищої освіти. Основні підходи та етапи формування Зони європейської вищої освіти. Хронологія подій Болонського процесу. Залучення

європейських держав у Болонський процес. Основні документи Болонського процесу:

- Спільна декларація про гармонізацію архітектури, європейської системи вищої освіти чотирьох міністрів, що презентують Великобританію, Німеччину, Італію і Францію (Сорбонна, 25 травня 1998 р.).
- Зона європейської вищої освіти: Спільна заява європейських міністрів освіти (Болонья, 18-19 червня 1999 р.).
- Формування майбутнього. Конференція європейських вищих навчальних закладів і освітніх організацій (Саламанка, 29-30 березня 2001 р.).
- До Зони європейської вищої освіти: Комюніке зустрічі європейських міністрів, відповідальних за вищу освіту (Прага, 13-19 травня 2001 р.).
- Створення загальноєвропейського простору вищої освіти: Комюніке Конференції Міністрів, відповідальних за Вищу освіту (Берлін, 19-20 вересня 2003 р.).

НЕ1. 4. Основні завдання, принципи та етапи формування Зони європейської вищої освіти

Гармонізація архітектури системи європейської вищої освіти як основне завдання Болонського процесу. Визначальні властивості європейської вищої освіти: якість, конкурентоспроможність вищих навчальних закладів Європи, взаємна довіра держав і вищих навчальних закладів, сумісність структури освіти та кваліфікацій на доступневому і післяступневому рівнях, мобільність студентів, привабливість освіти.

Основні завдання та принципи створення Зони Європейської вищої освіти (шість цілей Болонського процесу): уведення двоциклового навчання; запровадження кредитної системи; формування системи контролю якості освіти; розширення мобільності студентів і викладачів; забезпечення працевлаштування випускників та привабливості європейської системи освіти.

Подальші дії для досягнення шести цілей Болонського процесу: прийняття системи легкозрозумілих і адекватних ступенів; прийняття системи двоциклової освіти (доступне і післяступневе навчання); запровадження системи кредитів - системи накопичення кредитів (ECTS) або інших сумісних з нею систем, які здатні забезпечити як диференційно-розрізняльну, так і функції накопичення; сприяння мобільності студентів і викладачів (усунення перешкод вільному пересуванню студентів і викладачів); забезпечення високоякісних стандартів вищої освіти; сприяння європейському підходу до вищої освіти (запровадження програм, курсів, модулів із "європейським" змістом); навчання протягом усього життя; спільна праця вищих навчальних закладів і студентів як компетентних, активних і конструктивних партнерів у заснуванні та формуванні Зони європейської вищої освіти.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЄВРОПЕЙСЬКА СИСТЕМА ПЕРЕЗАРАХУВАННЯ КРЕДИТІВ (ECTS) У ВИЩІЙ ОСВІТІ УКРАЇНИ

НЕ1.1. Європейська кредитно-трансферна система та система накопичення (ECTS)

Характерні особливості ECTS. Базові елементи системи: інформація (стосовно навчальних програм і здобутків студентів), взаємна угода (між закладами-партнерами і студентом), використання кредитів ECTS (визначення навчального навантаження студентів). Основні документи ECTS: інформаційний пакет, навчальний контракт, перелік оцінок дисциплін.

Загальні умови користування ECTS. Зобов'язання з боку навчального закладу.

Кредити ECTS: структура, призначення, зв'язок з академічним навантаженням студента (години занять). Особливості призначення і присвоєння кредитів ECTS.

Координатори ECTS: університетський координатор, факультетський координатор.

Зміст та структура інформаційного пакету навчального закладу, факультету, навчальної дисципліни, змістового кредиту.

Структура курсу з присвоєння ступенів (структурно-логічна схема, навчальний план). Опис предмета курсу. Опис дисципліни курсу.

Шкала оцінювання ECTS. Європейська система «полегшеної шкали оцінювання» навчальних досягнень студента. Сумісність різних систем оцінювання зі шкалою ECTS.

НЕ1.2. Принципи, шляхи і засоби адаптації Європейської системи перезарахування кредитів (ECTS) у вищу освіту України

Стратегічні завдання розвитку освіти України. Узгодження і поєднання національних компонентів вищої освіти різних країн із вимогами Болонського процесу щодо створення Зони європейської вищої освіти.

Тенденції розвитку вищої освіти України на сучасному етапі. Відмінність та подібність систем вищої освіти України і Європейських держав.

Передумови входження вищої освіти України до Болонського процесу: адаптація законодавства, структурні зміни освіти, запровадження у систему вищої освіти Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS), проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III - IV рівнів акредитації.

Основні завдання для створення умов щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у навчальних закладах III - IV рівнів акредитації (розроблення структурно-логічних схем підготовки фахівців за усіма напрямками та спеціальностями; запровадження модульної системи організації навчального процесу, системи тестування та рейтингового оцінювання знань студентів; організація навчального процесу на базі програм навчання, які формуються як набір залікових кредитів; введення граничного терміну навчання за програмою навчання, включаючи граничний термін бюджетного фінансування; створення нового

покоління галузевих стандартів вищої освіти; розроблення індивідуальних графіків навчального процесу з урахуванням особливостей кредитно-модульної системи організації навчального процесу; зарахування на навчання до вищого навчального закладу тільки за напрямами підготовки; вдосконалення наявного та створення нового навчально-методичного, матеріально-технічного та інформаційного забезпечення навчання в умовах кредитно-модульної системи організації навчального процесу; формування програм навчання усіх освітньо-кваліфікаційних рівнів на основі освітньо-кваліфікаційних характеристик випускників та освітньо-професійних програм підготовки, які передбачають можливі зміни співвідношення обсягів кредитів освітньої та кваліфікаційної складових підготовки; введення інституту викладачів-кураторів індивідуальних програм навчання).

НЕ1.3. Запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу (КМСОНП) у ВНЗ України

Основні заходи з підготовки та програма проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.

Розроблення та експериментальна перевірка технології застосування елементів Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи (ECTS) в системі вищої освіти України та створення сучасної системи управління якістю освітньої діяльності суб'єктів навчального процесу.

Організація навчального процесу у вищих навчальних закладах України за кредитно-модульною системою підготовки фахівців. Поняття про кредитно-модульну систему організації навчального процесу як модель організації навчального процесу; заліковий кредит як одиницю виміру навчального навантаження; модуль як задокументовану завершену частину освітньо-професійної програми; змістовий модуль як систему поєднаних навчальних елементів, відповідних певному навчальному об'єктові.

Структура і вимоги до складання основних компонентів КМСОНП: інформаційний пакет; договір про навчання між студентом і вищим навчальним закладом; академічна довідка. Формування та реалізація індивідуального навчального плану студента. Контроль за індивідуальним навчальним планом студента.

Форми організації навчання в умовах КМСОНП. Організаційно-методичне забезпечення КМСОНП. Контроль успішності студента та шкала оцінювання навчальних досягнень студента. Державна атестація студентів. Нормування навчального навантаження студента і викладача.

Особливості переведення, відрахування, поновлення студентів, переривання їхнього навчання. Стипендіальне забезпечення студентів.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Болонський процес: Документи/ Укладачі З.І. Тимошенко, А.М. Греков, Ю.А. Гамон, Ю.І. Полеха. – К.: Вид.-во Європ. ун.-ту, 2004. – 169 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник./ За ред. В.Г.Кременя. – Тернопіль, 2004. – 384 с.
3. Журавський В.С., Згуровський М.З. Болонський процес: головні принципи входження в Європейський простір вищої освіти. – К.: ІВЦ Видавництво“Політехніка”, 2003. – 200 с.
4. Іванюк І.В. Оцінювання освітніх проектів та програм. Навч. посіб. – К.: Таксон, 2004. – 208 с. (Вища освіта в сучасному світі).
5. Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні: інноваційні аспекти. Стратегія. Реалізація. Результати. – К.: Грамота, 2005. – 448 с.
6. Кремень В.Г. Освіта і наука України: шляхи модернізації (факти, роздуми, перспективи). – К.: Грамота, 2003. – 216 с.
7. Модернізація вищої освіти України і Болонський процес / Уклад. М.Ф. Степко, Я.Я. Боголюбаш, К.М. Левківський. – К., 2004. – 24 с.
8. Мороз І.В. Кредитно-модульна система організації навч. процесу: Довідник для студентів. – К.: «Освіта України», 2005. – 90 с.
9. Мороз І.В. Педагогічні умови запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу. – К.: «Освіта України», 2005. – 278 с.
10. Організація навчального процесу у навчальних закладах. / Упоряд. О.В. Ситяшенко. – К.: Задруга, 2004. – 338 с.
11. Основні засади розвитку вищої освіти в контексті Болонського процесу: Документи і матеріали / Упоряд. Степко М.Ф. та ін. – Тернопіль: Вид.-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2005. – 188 с.
12. Поважнисянський Л.Л. Сокол Є.І., Клименко Б.В. Болонський процес: цикли, ступені, кредити. – Харків: НТУ «ХПІ», 2004. – 144 с.
13. Сікорський П.І. Кредитно-модульна система навчання: Навч. посіб. – К.: Вид.-во Європ. ун.-ту, 2004. – 127 с.
14. Степко М.Ф., Клименко Б.В., Поважнисянський П.Л. Болонський процес і навчання впродовж життя. – Харків: НТУ «ХПІ», 2004. – 112 с.

ДИСЦИПЛІНА «ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ»

Кількість годин: 36 год. (1 кредит)

Форма контролю – залік

Пояснювальна записка

1. Мета курсу - формування базових уявлень студентів про інтелектуальну власність, розкриття основних понять та об'єктів, що складають систему інтелектуальної власності, економічних аспектів, таких як оцінка та комерціалізація інтелектуальної власності, а також правової охорони і правового захисту в юрисдикційній та неюрисдикційній формах.

2. Основні завдання: орієнтуватись в питаннях сфери інтелектуальної власності та ефективно використовувати результати своєї творчої та технічної діяльності; розпізнавати порушення своїх прав на результат інтелектуальної діяльності та захищати їх; правильно оцінювати об'єкти інтелектуальної власності та отримувати від них комерційну вигоду; не порушувати прав інтелектуальної власності інших осіб.

Змістові модулі (ЗМ) та зміст навчальних елементів (НЕ),

ЗМ1. Інтелектуальна власність як право на результати творчої діяльності людини:

Основні поняття. Еволюція інтелектуальної власності в Україні. Місце і роль інтелектуальної власності в економічному і соціальному розвитку держави.

Система інтелектуальної власності:

Класифікація об'єктів права інтелектуальної власності. Суб'єкти права інтелектуальної власності. Система законодавства України про інтелектуальну власність. Державна система правової охорони інтелектуальної власності. Міжнародна система інтелектуальної власності.

Охорона права на об'єкти інтелектуальної власності:

Мета і принципи правової охорони. Охорона прав на об'єкти промислової власності. Охорона прав на нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності. Охорона об'єктів авторського права і суміжних прав. Охорона прав на об'єкти інтелектуальної власності за кордоном. Паризька, Бернська та Римська конвенції і їх принципи.

Економіка інтелектуальної власності:

Особливості права інтелектуальної власності як товару. Інтелектуальна власність як нематеріальний актив. Мета і способи комерціалізації прав на об'єкти інтелектуальної власності. Види ліцензійних договорів та платежів. Договори лізингу та франшизи. Оцінка вартості прав на об'єкти інтелектуальної власності: підходи та методи. Життєвий цикл об'єкта інтелектуальної власності.

Захист прав інтелектуальної власності:

Дії, що визнаються порушенням права інтелектуальної власності. Категорії спорів. Форми і порядки захисту права інтелектуальної власності. Способи захисту права інтелектуальної власності: адміністративно-правовий, цивільно-правовий спосіб захисту та кримінальна відповідальність за порушення прав.

Для засвоєння курсу пропонуються такі джерела:

1. Понікаров В.Д., Єрмоленко О.О., Медведєв І.А. Авторські права та інтелектуальна власність. Підручник. Х: ВД "ІНЖЕК", 2008. - 304 с.
2. Цибульов П.М. Основи інтелектуальної власності / Навчальний посібник. – К.: "Інст. інтел. власн. і права", 2005. – 108 с.
3. Підпригора О.А., Підпригора О.О. Право інтелектуальної власності. – К.: Юрінком Інтер, 1998. – 336 с.
4. Цибульов П.М., Чеботарьов В.П., Популярно про інтелектуальну власність: абетка / За заг. ред. к.е.н. М.В. Паладія. – К.: ТОВ "Альфа-ПіК", 2004. – 56 с.
5. Дроб'язко В.С., Дроб'язко Р.В. Право інтелектуальної власності: навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – 512 с

ДИСЦИПЛІНА «СИСТЕМНИЙ АНАЛІЗ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Кількість годин: 108 год. (4 кредити)

Форма контролю – залік

I. Пояснювальна записка

1.1. Мета даного курсу – навчити студентів застосовувати основні положення системного аналізу у природоохоронному менеджменті для розв'язання еколого-економічних і природоохоронних проблем.

1.2. Головні завдання курсу:

- знати принципами і методами дослідження цілеспрямованих систем, в т.ч. моделювання орієнтоване на аналіз організованих структур в галузі економіки, екології та охорони природи;
- розуміти формальні, неформальні і спрямовані на формалізацію підходи, що спрямовані на вибір альтернатив як основу методології сучасної управлінської діяльності в еколого-економічних дослідженнях і природоохоронній діяльності;
- уміти розкривати основні типи систем управління та оглянути основні моделі світової економіки для розв'язання глобальних екологічних проблем людства .

II. Змістові модулі (ЗМ) та зміст навчальних елементів (НЕ), література []

ЗМ 1. Класифікація систем та види їх моделей. Моделювання світової економіки.

НЕ 1.1. Класифікація систем та проблеми їх узгодженості із оточуючим середовищем[2,3]

Зміст, предмет, методи і значення дисципліни у природоохоронному менеджменті. Системний підхід до розв'язання проблем. Первинна класифікація систем. Узгодженість відкритих систем із середовищем. Проблеми інгерентності економічних систем.

Складання схеми класифікації систем за різними критеріями.

НЕ 1.2. Види моделювання систем та їх математичний опис.[1,2]

Моделювання систем. Вербально-інформаційний опис системи як початковий етап моделювання. Моделі типу “життєвий цикл” та “чорний ящик”. Графічні моделі складу і структури системи. Графи та їх застосування. Статичні і динамічні моделі систем. Математичний опис динамічних систем.

Оцінка життєвого циклу виробничих фондів та розрахунок їх амортизаційних витрат.

НЕ 1.3. Типи систем управління та основні моделі світової економіки для розв'язання глобальних екологічних проблем людства. [1,3]

Системи з управлінням. Моделювання наслідків економічного зростання. Проблеми розвитку і зростання. Глобальні екологічні проблеми і розвиток людства.

Аналіз моделей дослідження світової економіки різних авторів та їх опис.

ЗМ 2. Інформаційно-статистичні аспекти дослідження систем та основні етапи і проблеми системного аналізу.

НЕ2.1. Декомпозиція у моделюванні і системному аналізі.[1,2]

Декомпозиція у моделюванні і системному аналізі. Агрегування та пов'язанні з ним поняття теорії систем.

НЕ 2. 2. Проблеми невизначеності і випадковості при моделюванні систем статистичними методами. [1,2]

Роль статистичних методів у моделюванні і дослідженні систем. Проблема невизначеності та випадковості.

НЕ 2.3. Сучасна інформатика та інформаційні аспекти дослідження систем.[2,3]

Інформація та її передача. Обробка інформації та сучасна інформатика.

НЕ 2.4. Основні етапи системного аналізу та його основні завдання.[2,3]

Завдання системного аналізу. Формулювання проблеми та її проблематика. Виявлення цілей та формування критеріїв. Форми та способи генерування альтернатив та їх роль у системному дослідженні

НЕ 2.5. Проблеми системних досліджень та їх алгоритмізація.[3]

Алгоритмізація системних досліджень. Проблеми реалізації системних досліджень. Вплив типу розв'язання проблеми на реалізацію та етика системних досліджень. Задачі дослідження операцій та їх класифікація.

Поняття вибору, прийняття рішення та основні типи задач вибору. Задачі вибору мовою однокритеріальної (звичайної) та багатокритеріальної оптимізації та оцінки оптимізаційних підходів до вибору. Задачі вибору мовою дослідження операцій. Теорія ігор та її застосування. Експертні та людино-машинні методи вибору. Відбір та формування елітних груп. Прийняття рішень на основі голосування та кооперації. Егалітаризм та утилітаризм.

Для засвоєння курсу пропонуються такі джерела літератури:

1. Пономаренко О.І., Пономаренко В.О. Системні методи в економіці, менеджменті та бізнесі. – К.: Либідь, 1995. – 240с.

2. Мороз А.И. Курс теории систем. – М.: Высшая школа, 1987.

3. Перегудов Ф.И., Тарасенко Ф.П. Введение в системный анализ. – М.: Высшая школа, 1989.

4. Теория систем в приложении к проблемам защиты окружающей среды. Под. ред. С.Ринальди. – К.: Вища школа, 1981. – 264с.

ДИСЦИПЛІНА «МЕНЕДЖМЕНТ ПРИРОДООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Кількість годин: 90 год. (2,5 кредити)

Форма контролю – залік

I. Пояснювальна записка.

Мета курсу: закласти основи з теорії та практики управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю, показати основні шляхи ефективного управління екобезпекою.

Основні завдання: розкрити теоретико-методологічну основу оптимального управління процесами охорони навколишнього природного середовища, предмет, мету і завдання курсу на сучасному етапі; ознайомити з сучасними методами і діючою організаційною структурою екологічного управління на державному і регіональному рівнях; звернути увагу на управління регіональними природоохоронними програмами та методи підвищення їх економічної ефективності; сформулювати у майбутніх спеціалістів вміння й навички застосування правового та економічного механізмів управління.

Методика викладання та методи навчання: В процесі викладання даної дисципліни використовуються різноманітні методики викладання та методи навчання, зокрема, лекції (вступні, тематичні, підсумкові), практичні заняття (вивчення правових і нормативних документів, методик обчислення екоподатку, штрафів тощо), тестові завдання, термінологічні диктанти, модульні контрольні роботи, консультації, захист самостійних робіт (рефератів).

Оцінювання: В процесі викладання курсу реалізуються різні форми поточного контролю (письмові тематичні контрольні роботи, тестування, термінологічні диктанти, усне опитування, захист рефератів і практичних робіт, розв'язування задач), а також здійснюється підсумковий контроль у формі письмового заліку та усного екзамену.

ЗМ 1. Менеджмент природоохоронної діяльності в системі наук, предмет, об'єкт, структура, методи.

НЕ 1.1. Визначення менеджменту природоохоронної діяльності, його зв'язки з іншими дисциплінами: предмет та об'єкт вивчення; структура управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю; функції, методи і форми управління; принципи екологічного управління.

НЕ.1.2. Господарський механізм природокористування та управління: Зміст, мета, структура, основні завдання господарського механізму природокористування; організаційна структура управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю в Україні; апарат державного управління. Важливіші надвідомчі органи управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю та їх функції. Органи управління міністерств і відомств.

НЕ 1.3. Планування й прогнозування природокористування і природоохоронної діяльності:

Мета планування, основні його показники. Прогноз як важливіший передплановий документ, його мета, завдання, структура і принципи побудови. Порядок розробки плану з охорони природи і раціонального природокористування та методи його обґрунтування. Цільові комплексні програми як метод управління природокористуванням. Основні етапи підготовки цільових комплексних програм.

ЗМ 2. Основні напрямки екологічного управління.

НЕ 2.1. Контроль і нагляд як основні функції екологічного управління: екологічне інспектування: зміст, мета, завдання, порядок здійснення; державний контроль в галузі охорони атмосферного повітря, водних ресурсів, земельних ресурсів, надр, тваринного та рослинного світу. Держконтроль за дотриманням природоохоронного законодавства; екологічний аудит та його значення для природоохоронної діяльності; об'єкт, мета, завдання і основні вимоги до екологічного аудиту; методи проведення екологічних аудиторських програм; екологічна експертиза в Україні: завдання, об'єкти та суб'єкти експертизи, порядок проведення;

НЕ 2.2. Економічний механізм управління природокористуванням і природоохоронною діяльністю: система основних стимулюючих методів економічного механізму. Система управління природокористуванням в розвинутих країнах світу та в Україні; платежі за природні ресурси, їх функції і види; екологічні податки, їх значення, принципи визначення. штрафні санкції; міжнародні стандарти у галузі систем екологічного менеджменту (СЕМ).

НЕ 2.3.. Проблеми та перспективи вдосконалення менеджменту природоохоронної діяльності: екологічна політика України на сучасному етапі та її недоліки. Завдання екологічного менеджменту згідно з еколого-економічною моделлю розвитку Міжнародні стандарти у галузі систем екологічного менеджменту (СЕМ) та їх застосування в Україні. Переваги впровадження СЕМ в Україні.

В результаті засвоєння курсу студенти повинні знати основні поняття менеджменту природоохоронної діяльності та уміти застосовувати їх у реальному житті.

Для засвоєння курсу пропонуються такі джерела:

1. Балацький О., Лук'янихін В., Лук'янихіна О. Екологічний менеджмент: проблеми і перспективи становлення та розвитку // Економіка України. – 2000. – № 5. – С. 67-73.
2. Екологічний менеджмент: навч. посіб./ за ред.. В.Ф. Семнова, О.Л. Михайлюк. – К.: Центр навчальної літ-ри, 2004. – 407 с.
3. Екологічне управління: підручник / В.Я. Шевчук, Ю.М. Саталкін, Г.О. Білявський та ін. – К.: Либідь, 2004. – 432 с.
4. Екологія і закон: Екологічне законодавство України: У 2-х кн. / Відп. ред. проф. В.І. Андрейцев.- К.: Юрінком Інтер, 1997.– Кн. 1.– 704 с.
5. Збірник законодавчих актів України про охорону навколишнього середовища. В 10-ти Т.- Чернівці:

Зелена Буковина, 1996-2004 р.р.

6. Кібич І.В. Менеджмент організації природоохоронної діяльності: Навч. посібник. – Чернівці: Рута, 2002. – 104 с.
7. Сівак В.К., Солодкий В.Д., Робулець С.В. Природоохоронне інспектування: Посібник. – Чернівці: Зелена Буковина, 2004.- 264 с.
8. Трегобчук В., Веклич О. Необхідність еколого-економічної моделі ринкових реформ в Україні //Економ. України.– 1997.– № 4.– С.12-23.
9. Шмандій В.М., Солошич І.О. Управління природоохоронною діяльністю: Навч. посібник. – К.: Центр навчал. літ-ри, 2004. – 296 с.
10. Шматко В.Г., Нікітін Ю.В. Екологія і організація природоохоронної діяльності: Навч. посібник. – К.: КНТ, 2006. – 304 с.

ДИСЦИПЛІНА «ГЕОГРАФІЯ ЛЮДСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Кількість годин: 108 год. (4 кредити)

Форма контролю – екзамен

I. Пояснювальна записка.

1.1. Мета даного курсу - закласти основи з теорії та практики сучасних тенденцій розвитку географії глобальних проблем людства у тісному зв'язку з еволюцією продуктивних сил, перебудови виробничих відносин в світовому масштабі та процесом глобалізації.

1.2. Головні завдання курсу:

- розглянути основні концепції сучасних глобальних тенденцій;
- показати залежність форм розвитку глобалізації від економічного базису суспільства;
- продемонструвати форми вирішення глобальних проблем;
- засвоїти знання в галузі інформатизації сучасних процесів та виникнення глобальних проблем;
- з'ясувати зміст вимог до сучасних форм управління наддержавними організаціями;
- вивчити особливості локальних конфліктів та їх вплив на геополітику;
- формувати практичні навички орієнтації у фактичній і статистичній інформації глобального масштабу.

II. Змістові модулі (ЗМ) та зміст навчальних елементів (НЕ)

ЗМ. 1. Людство на рубежі століть

НЕ 1.1. Реальності 21-го століття і глобальні проблеми. Особливості історичних епох. Науково-технічна революція і глобальні проблеми. Джерела глобальних проблем. Транснаціональні економічні комплекси. Наддержавний характер сучасних глобальних проблем. Засвоєння космосу. Показники глобальних проблем. Взаємозв'язок глобальних проблем. Структурні зрушення в економіці. Світова конкуренція. Моделі економічного розвитку. Комплексність глобальних проблем. Проблеми взаємовідносин країн з різним рівнем розвитку. Економічні аспекти мілітаризації економіки. Геополітика і глобальні проблеми. Класифікація глобальних проблем. Глобалістика та її джерела. Концепції сучасних процесів глобалізації. Проблеми інтернаціоналізації економічного життя. Дослідження в галузі глобальних проблем: Римській клуб. Рецепти вирішення глобальних проблем.

НЕ 1.2. Основні глобальні проблеми та їх структура. Метрологічні основи класифікації глобальних проблем. Основні суперечності сучасних економічних систем. Характер продуктивних сил і їх суперечлива форма використання. Основні загрози розвитку цивілізації. Продовольча проблема та форми її прояву в різних країнах. Біотехнології та еволюція продовольчої проблеми. Глобальна еволюція екологічних процесів. Проблема питної води. Безпеченість ресурсами та проблеми економічного зростання.

ЗМ 2. Проблема війни і мира в сучасній глобалістиці

НЕ. 2.1. Географія озброєнь. Економічні основи процесу озброєння. Суперечності процесу озброєнь. Джерела фінансування процесу озброєння. Світові лідери виробництва озброєнь. Економічна привабливість виробництва озброєнь. Конкуренція на ринку озброєнь. Наслідки переводу озброєнь в космос.

НЕ. 2.2. Мінерально-сировинна криза. Обмеженість ресурсів в економічній теорії. Методи конкуренції за сировинні ресурси. Геополітичні аспекти сировинної кризи. Екологічні наслідки конкуренції на сировинному ринку. Технічний прогрес і раціональне використання ресурсів. Скорочення матеріалоємності продукції, як пріоритет економічного розвитку.

НЕ.2.3. Енергетичні проблеми людства. Географія енергетичних потужностей. Основні центри видобування мінеральних енергетичних ресурсів. Методи боротьби за енергетичні ресурси. Проблема шляхів транспортування енергоносіїв. Енергоносії і проблема світового лідерства. Причини енергетичної кризи.

Експорт капіталу в енергетичну сферу. Держава і транснаціональні корпорації в енергетичній сфері. Процес націоналізації енергетичних ресурсів та його глобальні наслідки.

Список рекомендованої літератури

1. Интернет в международных отношениях. - Международная жизнь, 2000, №8-9.
2. Бажин И. Информационные системы . – М.: ГУ ВШЭ. 2000. – 688 с.
3. Болотин Б. Международные сравнения. – Мировая экономика и международные отношения, 2006, №10.
4. Герасимчук В. Стратегічне управління підприємством. – К.: КНТЕУ, 2000. – 360 с.
5. Генис. А. Книга книг. – Иностранная литература, 2005, №10.
6. Дергачев В.А. Евразийские ворота свободной торговли: из прошлого в будущее. – Одеса:Логос, 1992..
7. Дергачев В.А. Геополітика. – Киев: ВИРА-Р,2000.
8. Дугин А. Основы геополітики. – Москва: АРКТОГЕЯ-центр, 2005.
9. Кочетов Э. Геоэкономика. – М.: Узд-во БЕК, 2004.
10. Зихард В. Руководить без конфликтов. – М.: Экономика, 1990. – 412 с.
11. Кадзума Т. Вечный дух предпринимательства. – К.: Укрзакордонсервис, 2002. – 206 с.
12. Кисельов А. Теорія і практика сучасного бізнесу. – К.: Либра, 1995. – 337 с.:
13. Коропецький І. Українські економісти 19 століття та західна наука. – К.: Либідь,1993. – 192 с.

ДИСЦИПЛІНА “МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВОЇ РОБОТИ У ВИЩІЙ ШКОЛІ”

Кількість годин: 108 год. (4 кредити)

Форма контролю – екзамен

I. Пояснювальна записка.

1.1. Мета даного курсу - засвоїти і оволодіти практично методикою організації наукової економіко- і соціально-географічної роботи у вищій школі України шляхом реалізації магістрами теоретико-методологічних основ і положень у конкретиці наукової творчості - процесу, втілення відповідних нормативних вимог і матеріалів ВАК України при підготовці наукової продукції.

1.2. Головні завдання курсу:

- засвоїти зміст, основні напрями і форми організації наукової роботи у вищій школі;
- творчо осмислити порядок присудження наукових ступенів і присвоєння вчених звань;
- вивчити положення про спеціалізовані вчені ради;
- пізнати основні нормативні документи з питань атестації наукових кадрів вищої кваліфікації.

1.3. Компетенції, якими має оволодіти студент у процесі вивчення дисципліни:

- знання основних законів та закономірностей розвитку економічної та соціальної географії як науки;
- розуміння причинно-наслідкових просторових (геотериторіальних) та часових зв'язків розвитку та структури суспільно-географічних комплексів та систем на різних ієрархічних рівнях;
- уміння творчо осмислювати, узагальнювати та розвивати соціально-економіко-географічні ідеї, концепції і парадигми та їх практично реалізовувати господарській практиці сьогодення.

II. Змістові модулі (ЗМ) та зміст навчальних елементів (НЕ), література []

ЗМ 1. Теоретико-методологічні та методичні основи організації наукової роботи у вищій школі

НЕ 1.1. Вступ. Предмет та мета курсу «Методика організації наукової роботи у вищій школі».

Сутність «Методики організації наукової роботи у вищій школі», її об'єкт і предмет. Основні категорії «Методики організації наукової роботи у вищій школі». Завдання і функції «Методики організації наукової роботи у вищій школі» [1,2,5,10].

НЕ 1.2. Місце та роль дисципліни «Методика організації наукової роботи у вищій школі» у системі географічної науки та практики.

Методика організації наукової роботи у вищій школі: загальнонаукові та специфічні підходи. Основні напрями організації економіко- та соціально-географічної роботи у вищій школі [3,5,11].

НЕ 1.3. Наукове дослідження загалом, дисертаційне дослідження зокрема, як самостійний вид творчої діяльності.

Сутність наукового та дисертаційного дослідження. Зміст наукового методу. Зв'язок наукового методу з науковими підходами та прийомами [3,5,9].

НЕ 1.4. Перетворення положень, висновків і принципів науки в методи дослідження і практичної діяльності.

Теорія науки і її реалізація в методах дослідження і практичній діяльності. Теорія як метод і метод як теорія. Система методів, які використовуються в економіко-географічних дослідженнях [3,9,10,11].

НЕ 1.5. Нормативні вимоги до оформлення результатів наукового дослідження.

Рациональні форми подання результатів наукового дослідження. Діючий державний стандарт та інструкції до нього щодо оформлення звіту [2,5,4].

НЕ 1.6. Написання рукопису наукової роботи та форми експертизи наукових результатів.

Специфічні особливості наукового твору як продукту наукової праці. Проблеми застосування загальнонаукових методів. Перспективи використання аналітико- і гіпотетико-дедуктивного методу [2,3,10].

НЕ 1.7. Конструктивні напрями в соціально-економічній географії.

Еволюція розвитку конструктивно-географічних методів в СЕГ. Сучасні системи конструктивних напрямів в СЕГ. Можливості застосування прийомів географічного прогнозування, математичних методів та комп'ютеризація досліджень у соціально-географічній географії [7,10,12].

НЕ 1.8. Паспорт наукової спеціальності 11.00.02 „Економічна і соціальна географія”.

Паспорт наукової спеціальності як фокус, центральна вісь її сучасного етапу та розвитку. Основні сфери соціально-економіко-географічних досліджень в Україні [12].

НЕ 1.9. Типова схема написання рукопису наукової роботи (дисертації).

Обґрунтування актуальності теми. Визначення мети та завдань дослідження. Вибір об'єкта та предмета дослідження. Окреслення методики дослідження. Збір, обробка інформації по темі. Опис процесу дослідження. Обговорення результатів наукових досліджень. Рекомендація роботи до прилюдного захисту на засіданні спеціалізованої вченої ради [2,3,7,10].

НЕ 1.10. Експертиза та оцінка отриманих здобувачем наукових результатів.

Експертиза як оцінка якості виконаної роботи. Загальна, економічна, соціально-економічна ефективність виконаного здобувачем наукового дослідження [2.5.10].

НЕ 1.11. Основні вимоги до Вступу як важливого розділу магістерської та дисертаційної роботи.

Характеристика сучасного стану досліджуваного предмету. Оцінка актуальності і новизни. Порівняльний аналіз виконуваної роботи з передовими досягненнями науки. Мета і завдання наукової роботи, етапи, вихідні дані [2,7,10].

НЕ 1.12. Сучасні вимоги до написання та оформлення рукопису наукової роботи.

Основні складові рукопису наукової роботи. Основна частина рукопису (аналіз можливих шляхів вирішення завдання, опис загальної методики виконання роботи, характер і зміст теоретичних досліджень, характеристика експериментальних робіт, узагальнення результатів проведеного дослідження) [2,5,9].

НЕ 1.13. Висновки як підсумок найважливіших наукових і практичних результатів дослідження.

Формулювання розв'язаної наукової проблеми (задачі), її значення для науки і практики. Оцінка стану питання. Методи вирішення поставленої в дисертації наукової проблеми (задачі), їх практичний аналіз, порівняння з відомими розв'язаннями [2,2,6].

НЕ 1.14. Формування Додатків та списку використаних джерел.

Додатки як допоміжний матеріал: проміжні математичні доведення, формули та розрахунки; таблиці допоміжних цифрових даних; допоміжні ілюстрації. Список використаних джерел [2,5,6].

ЗМ 2. Прикладні проблеми та практика захисту наукових результатів у вищій школі України

НЕ 2.1. Загальні вимоги та структура автореферату наукової економіко-географічної роботи (дисертації).

Призначення автореферату. Структура автореферату: загальна характеристика роботи; основний зміст; висновки; список опублікованих праць за темою; анотації [2,5,6].

НЕ 2.2. Анотація автореферату наукової роботи (дисертації).

Сутність анотації. Форма анотації [2,5,6].

НЕ 2.3. Діючі вимоги ВАК України до статей, що подаються до фахових видань України.

Необхідні складові статті до фахового видання: Короткий аналіз попередніх досягнень у проблемі, що розглядається. Виклад основного матеріалу. Висновки [2,4,5,9].

НЕ 2.4. Оформлення та видання автореферату наукової роботи.

Обсяг автореферату наукової роботи. Вимоги до лицьової та зворотної сторін обкладинки автореферату. Випускні дані на авторефераті та обов'язкове розсилання автореферату [2,3,6].

НЕ 2.5. Порядок та процедура прилюдного захисту наукової роботи (дисертації) у спеціалізованій вченій раді.

Виступ здобувача з оголошенням результатів свого дослідження за темою. Виступи офіційних опонентів. Обговорення дисертації бажаними взяти участь у науковій дискусії. Таємне голосування та оголошення його результатів [2,3,9].

НЕ 2.6. Ознайомлення з діючим Переліком фахових видань України з географічних наук.

Перелік № 1 -11 [4,9].

НЕ 2.7. Висновок спеціалізованої вченої ради по дисертаційному дослідженню здобувача.

Найсуттєвіші наукові результати, одержані особисто здобувачем. Оцінка їхньої достовірності та новизни. Значення для теорії і практики та рекомендації щодо використання [2,3,6,9].

НЕ 2.8. Нова редакція Переліків і форм документів, що використовуються при атестації наукових і науково – педагогічних працівників (станом на 11.06.2007 р.).

Переліки та форми документів, що використовуються при атестації наукових і науково-педагогічних працівників. Пам'ятка офіційному опонентіві [2].

НЕ 2.9. Аналіз основних напрямів наукової програми X з'їзду УГТ 26-29.03.2008р. м. Київ.

Нова парадигма географії в інформаційному суспільстві. Імператив україноцентризму у національній географічній науці [19].

НЕ 2.10. Основні результати наукових досліджень географічного факультету ЧНУ ім. Ю. Федьковича.

Комплексні географічні дослідження. Покомпонентні, галузеві географічні дослідження [18,19].

НЕ 2.11. Заявка-пропозиція щодо участі у конкурсі на науковий грант.

Коротке резюме проекту та запланований внесок. Повна версія проекту. Учасники проекту (міжнародного)

[13,14,15,16,17,18,19,20-26].

НЕ 2.12. Огляд та обговорення основних публікацій «Наукового вісника ЧНУ ім. Ю. Федьковича». Випуск «Географія» за 1998-2008 рр.

Огляд публікацій в географії ПРП України. Публікації з географії населення України. Публікації з географії туризму та рекреації.

Проблеми та перспективи подальшого розвитку та вдосконалення «Методики організації наукової роботи у вищій школі»

Для засвоєння курсу пропонуються такі джерела:

Основна література

1. Вернадский В.И. Научная мысль как планетарное явление. – М.: Наука, 1991. – 264с.
2. Бюлетень ВАК України. – 2007. – № 6. – 58 с.
3. Воротін Л.І., Воротін В.Є., Гуткевич С.О. Кандидатська дисертація: методика написання і захисту. – К.: вид-во Європейського ун-ту, 2003. – 76с.
4. Де і як публікувати результати дисертаційних досліджень: 36 норм. докум. / Укладач Ю.І.Цеков. – К.: Вид-во "Толока", 2003. – 128 с.
5. Довідник здобувача наукового ступеня: 36. норм. док. / Упоряд. Ю.І.Цеков. – Вид-во "Толока", 69 с.
6. Довідник офіційного опонента / Р.В.Бойко. – К.: Толока, 2001. – 66 с.
7. Руденко В.П. Географія природно-ресурсного потенціалу України: Підручник. – К.: ВДК. – М. Академія. – Чернівці: Зелена Буковина, 1999. – 568с.
8. Руденко Л.Г. Сталий розвиток: пошуки моделей для України. – К.: БМТ, 2001. – 123с.
9. 100 запитань і 100 відповідей про підготовку та атестацію наукових і науково-педагогічних працівників. Довідник / Упорядник Ю.І. Церков. – К.: "Толока", 2003. – 80с.
10. Топчів О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методики: Навч. посібник.– Одеса: Астропринт, 2005.– 632 с.
11. Шаблій О.І. Суспільна географія: Теорія, історія, Українознавчі студії. – Львів: Львів, ун-т ім. І. Франка, 2001. – 744 с.
12. Шаблій О.І. Основи загальної суспільної географії. – Львів: Вид. центр ЛНУ, 2003. – 444 с.
13. Данилишин Б.М., Ковтун В.В., Степаненко А.В. Наукові основи прогнозування природно-техногенної (екологічної) безпеки. – К.: "Лекс Дім", 2004. – 552 с.
14. Исаченко А.Г. Теория й методология географической науки: Учеб. для студ. вузов. – М.: Изд. центр "Академия", 2004. – 400 с.
15. Исаченко А.Г. Введение в экономическую географию. – СПб.: Изд-во СПбГУ, 2003. – 252 с.
16. Методи оцінки екологічних втрат / Л.Г. Мельник, О.І. Корінцева, М.К. Шапочка та ін. – Суми: Університ. книга, 2004. – 287 с.
17. Екологія та природні багатства України: Загальноукраїнський проект, – К.: Новий світ, 2004. – Вип. 1. – 320 с.
18. Українські дослідники Землі / Н. Муніч, В. Серебряй (упоряд.). – К.: Редакція загальнопедагогічних газет, 2004. – 128 с.
19. Географія в формаційному суспільстві. 36. наук, праць. У 4-х т.т. – К.: ВГЛ Обрій. – Т. I-IV.

ДИСЦИПЛІНА "МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ГЕОГРАФІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ"

Кількість годин: 54 год. (2 кредити)

Форма контролю – екзамен

I. Пояснювальна записка

1.2. Метою даного курсу є досконале оволодіння студентами різними методичними прийомами викладання географічних дисциплін, опанування наявної системи засобів навчання, отримання уявлення про особливості сучасних форм навчання у вищій школі.

1.3. Компетенції, якими має оволодіти студент у процесі вивчення дисципліни:

У результаті вивчення курсу студенти мають набути таких компетенцій: знання про сутність методики викладання географії у вищій школі як науки та навчальної дисципліни в системі підготовки вчителя; особливості та вимоги до створення навчально-методичного забезпечення курсу; теоретичні основи щодо організації навчального процесу при викладанні географії у вищій школі; уміння підбирати на основі аналізу зміст лекційних та семінарських занять з курсів викладання географії у вищій школі; здійснювати оцінювання студентів у процесі вивчення географії у вищій школі.

ЗМ 1. Вступ. Методи, форми, засоби навчання географії у вищій школі.

НЕ 1.1. Предмет і завдання методики у ВШ. Система вищої освіти в Україні.

Методика викладання географії у ВШ як наука. Зв'язки методики викладання географії у ВШ з іншими науками. Завдання методики викладання географії у ВШ на сучасному етапі. Загальні засади побудови системи вищої освіти в Україні. Структура системи вищої освіти в Україні.

НЕ 1.2. Методи навчання географії у Вищому навчальному закладі

Класифікація методів навчання у ВШ. Група словесних методів навчання. Лекція та її види. Усний виклад. Бесіда. Дискусія робота з підручником (навчальним посібником). Група наочних методів навчання.

Ілюстрування та демонстрування. Спостереження. Вибір методів

НЕ 1.3. Засоби навчання географії у ВШ

Поняття про засоби навчання. Класифікація засобів навчання. Особливості використання окремих засобів навчання під час навчання географії у ВШ. Робота з географічними картами. Робота зі статистичним матеріалом. Об'ємні засоби навчання і робота з ними. Прилади і робота з ними. Графічні креслення. Таблиці. Аудіовізуальні засоби.

НЕ 1.4. Форми організації навчання у ВШ

Лекції. Методика їх підготовки і проведення. Загальні вимоги до лекції: науковість; плановість; систематичність; доказовість; доступність; зв'язок теорії з практикою;

ЗМ 2. Методика проведення лабораторних, практичних, семінарських занять, виробничих практик.

НЕ 2.1. Лабораторні і практичні заняття у ВУЗі. Колоквіуми. Семінарські заняття.

Загальні положення проведення лабораторних і практичних занять по географічним дисциплінам. Підготовка студента до лабораторних занять. Методика проведення лабораторних і практичних занять. Перевірка викладачем проведеної роботи. Методика проведення колоквіумів та семінарів по географічних дисциплінам.

НЕ 2.2. Виробничі практики по географії

Керівництво виробничими практиками. Обов'язки студента на виробничій практиці. Оформлення звіту по виробничій практиці. Використання матеріалу практики для написання курсової чи дипломної роботи.

НЕ 2.3. Методичні особливості вивчення географічних дисциплін у ВШ

Курси геологія та загальне землезнавство. Місце і значення курсів в системі природничих предметів. Структура курсів та основні завдання кожного розділу. Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення курсів. Методичні моделі вивчення курсів. Соціальна географія та географія промисловості. Місце і значення курсів в системі природничих предметів.

Структура курсів та основні завдання кожного розділу. Навчально-методичне та матеріально-технічне забезпечення курсів.

Методичні моделі вивчення курсів.

Для засвоєння курсу пропонуються такі джерела літератури:

1. Астахова Е.В. Методика организации проведения семинарских занятий по предметам гуманитарного цикла. - Харьков: Народная украинская академия, 2000. - 50 с.
2. Бондар А.Д., Ранська Л.А. Лабораторні і практичні роботи у вищій школі. - К.: Вища школа, 1977. - 77 с.
3. Грищенко М.М. Дидактичні поради молодому викладачеві. - К.: Вища школа, 1973. - 67 с.
4. Зільберштейн А.І., Солдатова Т.Д. Проведення екзаменів та залків у вищій школі. -К.: Вища школа, 1979. -81 с.
5. Сучасні системи вищої освіти і порівняння для України. - Київ, 1997. -288 с.
6. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: Навч. посіб. - К.: "Академвидав", 2006. - 352 с.

ПРАКТИЧНА ПІДГОТОВКА (Асистентська практика)

Згідно з навчальним планом для студентів, які навчаються за спеціальністю 8.070502 «Економічна і соціальна географія» передбачається проведення асистентської практики протягом восьми тижнів у Х семестрі. Асистентська практика проводиться на географічному факультеті на базі кафедри «Економічної географії та екологічного менеджменту».

Практична підготовка включає проходження студентами педагогічної (асистентської) практики, яка сприяє формуванню навичок і вмінь викладача вищої школи та визначає готовність магістрантів до виконання функціональних обов'язків викладача ВНЗ різного рівня акредитації.

Практика має комплексний характер і передбачає забезпечення фахової діяльності за такими напрямками роботи:

- 1) психолого-педагогічний – підготовка магістранта до забезпечення викладання дисциплін економіко-географічного спрямування;
- 2) організаційно-виховний – підготовка магістранта до організації виховної роботи;
- 3) науково-дослідний – підготовка магістранта як науковця-дослідника.

Завдання практики:

- ознайомитись з навчально-методичною документацією факультету і кафедри – навчальними планами, робочими програмами нормативних дисциплін і вибіркового курсів, методичними розробками до семінарських і практичних занять, планами навчально-методичної роботи кафедри та індивідуальними планами роботи викладачів;

- поглибити і розширити теоретичні знання із спеціальних та психолого-педагогічних дисциплін, набутих студентами у процесі навчання;

- опанувати сучасні форми, методи і прийоми організації навчання студентів з використанням досягнень сучасної географічної науки;

- оволодіти вміннями та навичками організації навчально-виховної, методичної та самостійної роботи студентів;

- вміти організувати виховну роботу студентів кафедри.

Асистентська педагогічна практика здійснюється в три етапи: (адаптаційний, основний (професійно-орієнтовний) і завершальний).

Адаптаційний етап охоплює перший тиждень і передбачає:

- проведення виробничої наради з метою ознайомлення магістрів з наказом про допуск до асистентської практики та основні завдання;
- складання й затвердження індивідуального плану навчально-методичної, науково-дослідницької та виховної роботи магістранта-практиканта;
- опрацювання навчально-методичної документації кафедри;
- відвідування лекційних, практично-семінарських, лабораторних занять професорсько-викладацького складу кафедр факультету, наукових і методичних семінарів;

Основний (професійно-орієнтовний) етап передбачає:

- підготовку і проведення пробних та залікових, практичних і семінарських занять з метою набуття первинного досвіду навчальної діяльності в умовах вищої школи;
- самостійну розробку планів та відповідного методичного забезпечення лекційних і практично-семінарських занять з їх подальшим аналізом та самоаналізом;
- підготовку і проведення виховних заходів у студентських групах;
- ведення поточної документації (щоденник практики, розгорнуті плани-конспекти лекційних і практично-семінарських занять, план проведення виховних заходів в академгрупі, протоколи аналізу проведених занять).

Завершальний етап передбачає:

- оформлення щоденника асистентської практики;
- підготовку звітної документації про виконання індивідуального плану роботи магістранта-практиканта (щоденник, звіт, розгорнуті плани-конспекти всіх залікових занять, власні проекти курсових робіт для студентів 3-4 курсів відповідно до наукової тематики кафедри, психолого-педагогічні характеристики на групу та одного із студентів цієї групи, сценарій виховного заходу, характеристика керівника практики на магістранта-практиканта);
- прилюдний звіт про виконану під час асистентської практики роботу на засіданні кафедри.